

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Синявська І.М., здобувач

Миколаївський державний аграрний університет

Розглянуто питання формування інноваційної стратегії аграрного підприємства. Визначено, що першочерговим завданням є формування цілей інноваційної діяльності як системи напрямів майбутньої діяльності суб'єкта господарювання та механізмів їх забезпечення в зовнішньому конкурентному середовищі.

The question of forming of innovative strategy of agrarian enterprise is considered. Certainly, that a near-term task is forming of aims of innovative activity, as systems of directions of future activity of subject of menage and mechanisms of their providing in an external competition environment.

Постановка проблеми Пріоритетним підприємством для інвестування може стати те, яке діє на основі інноваційної стратегії, адже інвестора, в великій мірі, цікавить унікальність проекту. Тому для аграрних підприємств особливо важливо створити власну інноваційну стратегію, яка дасть змогу залучити інвестиції та визначити вдалий час для їх реалізації. Вибір найдієвішої інноваційної стратегії залежить від базової стратегії підприємства, його поточного стану та конкурентного середовища, тобто від сукупності внутрішніх і зовнішніх умов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Дослідження проблем удосконалення діяльності вітчизняних підприємств – суб'єктів аграрного сектора економіки знайшли відображення в наукових працях провідних вчених-економістів - В.Г. Андрійчука, Т.Ю. Богомолової, В.І. Бойка, В.П. Галушки, В.І. Губенка, О.Д. Гудзинського, О.М. Жеглова, А.М. Кандиби, І.І. Лукінова, Ю.П. Макогона, О.М. Онищенко, Б.Й. Пасхавера, А.П. Румянцева, Ю.І. Скирка, Н.М. Сіренко, О.В. Шубравської, А.Є. Юзефовича, О.І. Яковлева та інших.

Виклад основного матеріалу дослідження. Першочерговим етапом алгоритму формування інноваційної стратегії аграрного підприємства є формування цілей як системи напрямів майбутньої діяльності суб'єкта господарювання та механізмів їх забезпечення в зовнішньому конкурентному середовищі. Чітке визначення основних напрямів діяльності, робочих принципів у зовнішньому середовищі, культури, традицій, робочого клімату організації є передумовою для визначення критеріїв оцінки чинників вибору інноваційної стратегії аграрного підприємства, найбільш адекватної зовнішнім і внутрішнім реаліям. Внутрішні чинники передусім відповідають за системне узгодження усіх елементів у процесі інноваційної діяльності підприємства. У науковій літературі існує декілька підходів щодо виділення аналізованих чинників, але здебільшого вони занадто деталізовані, що підвищує трудомісткість цього етапу і не гарантує адекватних висновків. На нашу думку, ключовими є такі елементи:

Технічні можливості. Обсяг технологічних інновацій неабияк залежить від поточних можливостей аграрного підприємства, які воно мобілізувало всередині організації або до яких є доступ у зовнішньому середовищі. У цьому аспекті особливого значення набуває створення в Україні системи інформаційного забезпечення підприємств щодо наявності вітчизняних та іноземних технологічних інновацій, можливостей їх використання в регіонах країни. Під час аналізу фактора слід урахувувати минулу практику впровадження підприємством технологічних інновацій: якщо інновації були здебільшого інкрементними, то неможливе раптове залучення до стратегічної площини радикальних інновацій.

Організаційні можливості та успіх поточної організаційної моделі. Впровадження інноваційної стратегії потребує наявності відповідних організаційних та управлінських можливостей. Основна їх функція – нівелювати негативний вплив від протидії змінам, які здебільшого виникають у найуспішніших підприємствах. Стійкість підприємства призводить до його негнучкості та нездатності розвивати внутрішні радикальні пропозиції, які є основою інноваційної діяльності. У вітчизняних аграрних підприємствах проблеми доповнюються бажанням зберегти стабільність у досить хиткому зовнішньому середовищі, оскільки керівництво не готове до ризику, що виникає всередині організації.

Фінансування. Плануючи впровадження інноваційної стратегії, необхідно обрати структуру можливих джерел фінансування. Сьогодні більшість інноваційних проектів в Україні реалізується власними коштами підприємств: 2009р. за кошти суб'єктів господарювання покривали 88% інноваційних витрат, 10% – кредитами і лише 2% – державним бюджетом [1].

Переваги щодо можливостей фінансування інноваційних проектів можуть одержати сільськогосподарські товаровиробники, які зможуть скористатися пільговим кредитуванням. Але непрозорість механізму розподілу бюджетних коштів на окреслені цілі робить пільгові кредити недоступними майже для двох третин аграрних підприємств.

Думка вищого керівництва. Управлінський апарат має низку варіантів можливого розвитку підприємства, і саме він встановлює напрям позиціонування суб'єкта господарювання. Тобто, в разі прийняття рішення про інноваційний напрям розвитку аграрного підприємства, вище керівництво змушене сформулювати необхідний інноваційний клімат, заснований на беззаперечній підтримці інноваційної діяльності всіма управлінськими ланками.

Наявний потенціал аграрних підприємств можливо виявити лише за умови їх активної взаємодії із зовнішнім середовищем, яке накопичує інноваційні ідеї, генерує інвестиційні ресурси та формує ринки для реалізації продукції:

Можливості у зовнішній мережі. Розвиток нових технологічних, організаційних, біологічних та інших інновацій потребує співпраці з іншими підприємствами, які мають доповнюючі ресурси, що може стати основною конкурентною перевагою. Оцінюючи цей чинник, необхідно звернути увагу на

можливості для підприємства використовувати венчурний капітал, що особливо ефективно за впровадження радикальних інновацій.

Структура галузі. Аналіз галузевої структури дасть змогу виявити основні перешкоди й можливості для впровадження інновацій. Слід урахувати незбалансованість структури вітчизняного аграрного сектора. Організаційно-правова структура сільського господарства України останніми роками змістилася в бік розвитку фермерського господарювання. Інноваційна діяльність як високо ризикована сфера, потребує диференціації ризиків, тобто кооперативної діяльності суб'єктів господарювання. Саме об'єднання малих за розміром підприємств дасть змогу мобілізувати кошти та пришвидшити окупність інноваційних проектів.

Конкуренція. Аналіз конкурентного середовища є продовженням оцінки галузевої структури. У світовій економіці конкуренція в будь-якій галузі еволюціонує від забезпечення конкурентних переваг за рахунок природних ресурсів, значних обсягів інвестицій до забезпечення за допомогою інновацій. Вітчизняний аграрний сектор, за відсутності дієвої держаної програми розвитку, здебільшого функціонує за рахунок природних переваг України.

Але ресурси помітно скорочуються, потоки інвестицій, зважаючи на економічну й політичну нестабільність країни, досить незначні. Змінити ситуацію можна за розробки ефективних інноваційних проектів, які забезпечать прибутки інвесторам і збережуть наявний природний потенціал.

Рівень технологічних змін. У світовій економіці життєвий цикл продукції стає все коротшим. Але такі тенденції лише опосередковано стосуються аграрного сектора, адже сільськогосподарська продукція – традиційна і незмінна. Інновації можуть стосуватися лише технологій виробництва і сортів культур та порід худоби.

До останніх, зокрема, висувають низку вимог щодо зростання продуктивності, районного розповсюдження, скорочення типових біологічних процесів у виробництві тощо. Ці потреби суспільства необхідно відстежувати підприємствам з метою обрання найуніверсальнішого портфеля інновацій.

Концепція розробки інноваційної стратегії підприємства передбачає визначення інноваційних стратегій, які суб'єкт господарювання може реалізувати, виходячи з власних технологічних та організаційно-економічних переваг і можливостей. У результаті аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища підприємство може сформулювати низку можливих інноваційних стратегій (рис. 1), вибір однієї з яких здійснюється на таких позиціях:

- кожен фактор, що впливає на економічні параметри стратегії, ретельно оцінюється;

- відкидаються варіанти, що не відповідають бодай одному суттєвому критерію;

- виявляється й оцінюється потреба в додатковій інформації;

- існує база для зіставлення варіантів стратегії;

- існує процедура узгодження керівників аграрного підприємства;

- розроблена процедура узагальнюючої оцінки.

Ринкова позиція	сильна	Диференціація виробництва, напіврадикальні інновації в технологіях	Стратегія наслідування лідерів, стратегія «грати, щоб не програти»	Стратегія технологічного та ринкового лідерства, радикальні інновації
	достатня	Раціоналізація, інкрементні інновації в технологіях	Вибір	Пошук вигідних сфер для використання наявних технологій, напіврадикальні інновації в бізнес-моделі
	слабка	Ліквідація бізнесу, санація	Раціоналізація, інкрементні інновації в технологіях та бізнес-моделі	Організація нового виробництва на основі наявних технологій, інкрементні інновації в бізнес-моделі
Технологічна позиція				
		слабка	достатня	сильна

Рис. 1. Матриця вибору інноваційної стратегії аграрним підприємством

Висновки Отже, стратегічне управління інноваційним розвитком аграрного підприємства не обмежується вибором інноваційної стратегії. Йому передують деталізований аналіз можливостей та перешкод щодо реалізації інноваційних цілей, успіх якого залежить від встановлення оптимального переліку зовнішніх і внутрішніх чинників. Останні, відтак, повинні відображати організаційні, економічні, технологічні, культурні аспекти функціонування підприємства.

Подальші дослідження цієї проблеми полягають у розробці аналітичних методів для адекватної оцінки зовнішніх і внутрішніх чинників вибору інноваційної стратегії, які враховують особливості діяльності вітчизняних аграрних підприємств, їх організаційну й фінансову спроможність, технологічну відсталість системних тенденцій інноваційного розвитку в світовій економіці. Можна зробити висновок, що суттєве підвищення ефективності інноваційного підприємництва може бути досягнуто за рахунок активізації і стимулювання позабюджетних джерел фінансування інноваційної діяльності - створення системи венчурного фінансування. При цьому вона повинна створюватись із застосуванням так званої "селективної" політики - державної політики з активним залученням приватного, у тому числі й іноземного, капіталів, реалізації і впровадження цільових інноваційних програм.

Література.

1. Калінеску Т.В. Стратегічний потенціал підприємств : формування та розвиток : [монографія] / Т.В. Калінеску., Ю.А. Романовська, О.Д. Кирилов. – Луганськ : Вид-во СЛУ ім. В. Даля, 2007. – 272 с.
2. Костирко Л.А. Діагностика потенціалу фінансово- економічної стійкості підприємства : [монографія] / Л.А. Костирко – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х. : Фактор, 2008. – 336 с.